

BİREYLERİN DİLENCİLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE OKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLARIN DİLENME NEDENLERİ

Seyithan DEMİRDAĞ*

Özet

Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma metodları kullanılarak bireylerin dilenciler hakkındaki görüşleri ve ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki dilenen çocukların yaşam koşulları ile okul hakkındaki görüşleri analiz edilmiştir. Nicel alan için Cronbach alpha katsayısı 0.76 olan *Bireylerin Dilenciler Hakkındaki Görüşleri* (BDHG) anketi, nitel alan için ise okul çağındaki çocuklara tam yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmıştır. Nicel araştırma verilerinin analizinde, yüzde, ortalama, standart sapma ve t-testi analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma sonucunda, tam yapılandırılmış mülakat tekniği ile elde edilen veriler alınan cevaplara göre betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın nicel bulgularına göre, bireylerin dilencilere yönelik görüşlerine bakıldığında, erkekler ile kadınlar arasındaki en büyük görüş farklılıklarının dilenme mekânları ve dilenme araçlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Nitel bulgular ise ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki dilenen çocukların dilenme nedenlerinin başında ailede kimsenin çalışmıyor olması, çalışanların ise genellikle anne olması ve hurdacılık yaparak geçimi sağlaması ve öğrencinin toplum ya da okul öğretmeni tarafından dışlanması olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul hakkındaki görüşler, Çocuk dilenciler, Birey görüşleri.

GENERAL VIEWS OF THE PUBLIC TOWARDS BEGGARS: WHY DO SCHOOL AGE CHILDREN BEG?

Abstract

This study employed quantitative and qualitative methods to analyze the opinions of people about beggars and opinions of elementary and middle school children about their living conditions and schools. A survey - *The Opinions of People about Beggars* (OPAB) – with the Cronbach alpha value of .76 was used for the quantitative section of the study. An interview form was used for the qualitative section of the study. Percentages, means, standard deviations, and t-tests were used to analyze quantitative variables. Data collected through qualitative methods were analyzed through descriptive analysis. Results from quantitative section of the study indicated that the significant mean differences between male and female participants were on the begging places and the begging tools indicated on survey. On the other hand, results from the qualitative section of the study showed that elementary and middle school children had to be beggars on the streets due to several reasons: household members with no jobs, mothers collecting items from trash bins, and being excluded by society and their teachers.

Key Words: Opinions about the school, Child beggars, Opinions of citizens.

* Yrd. Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı, Zonguldak
e-posta: seyithandemirdag@gmail.com

1. GİRİŞ

Çocukların caddelerde dilenmesi ve evsiz olmaları gibi durumlar çok eskiye dayanan dünya çapında sosyal problemlerdir. Tarihsel olarak, Ortacağ Avrupasında da çocuk dilenciler mevcuttu. Gelişmekte olan ülkelerde dilenen çocukların sayısı, 100 milyonu aşmış durumdadır. Bu çocukların sayısı, sadece Brazilya'da, 32 milyondan Tayland'da ise 40,000'den daha fazladır (McCarthy, 1988). Çocuk yaşta dilencilik gelişmiş ülkelerin de problemleri arasındadır. Örneğin New York'ta evsiz, istismara maruz kalan ve dilenen çocukların sayısında sürekli bir artış söz konusudur (McCarthy, 1988). Bir araştırmaya göre çocuk dilenciler eğitimlerinden yoksun, trafik kazalarına ve hastalıklara karşı savunmasız bir şekilde yaşamlarını sürdürmektedirler (Goyal, 2005). Bunlara ilaveten, çocukların dilenmesi onların istismarına, ihmal edilmelerine ve kötü muamele görmelerine sebep olabilir (Maulik ve Darmstadt, 2007: 2). Yaşamın zorlu koşulları ile yüzleşen dilenci çocukların çoğu, her türlü kötülüğe maruz kalmaları neticesinde kendileri de toplum için potansiyel bir tehdit haline gelebilirler ve toplum tarafından dışlanabilirler (Mitchell, 1997: 304). Sonuç olarak toplumdan dışlanan bu çocuklar toplumun eğitimsel ihtiyaçlarını karşıladığı okullara da gidemeyip eğitimlerinden mahrum bir biçimde yaşamlarına devam etmek zorunda kalırlar (Maulik ve Darmstadt, 2007: 2).

Araştırmalarında, Kudrati, Plummer ve Yousif (2008: 440) okula gitmeleri gerekirken, Sudan sokaklarında yaşayan ve dilenen çocukları incelemiş, verileri anket ve mülakat yöntemi ile toplamışlardır. Çalışma bulguları, tüm dünyada olduğu gibi Sudan'da da bu tür çocukların sayısında artış olduğunu göstermiştir. Erkeklerin çoğu eğitimden uzak, cinsel istismara maruz kalarak zorla dilendirilirken, kızların bir kısmı ülkedeki dilenen çocuklar, polisler veya diğer erkekler tarafından tecavüze uğramışlardı (Thorburn ve vd., 1992: 117) Araştırmacılar bu durumun en büyük nedeninin çocukların sağlıklı yaşamları için yasal düzenlemelerin ve eğitim hizmetlerinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir (Colloredo-Mansfeld, 1998: 186).

Türkiye'de dilenci veya dilencilik ile ilgili herkes kolaylıkla görüşlerini bildirmesine rağmen, bu konuya bilimsel bir şekilde yaklaşanların sayısı oldukça azdır. Dilencilik ile ilgili haberler

genellikle gazetelerde mevcut olup, onlar da bu konuyu dolgu bir haber olarak görmekten öteye gitmemişlerdir (Anthias ve Yuval-Davis, 1992). Gazeteler, sıklıkla dilencilerin zabita ekiplerince nasıl yakalandığını ve hesaplarında ne kadar yüklü miktarda paralar olduğu gibi konuları işlemişlerdir (Vatandaş, 2002: 2).

Okullarda eğitim alması gerekirken dilenen ya da dilendirilen çocuk sayısı azımsanmayacak kadar artmış durumdadır (Fleisher, 1995). Dilencilik tanımını ile ilgili çok farklı tanımlara ve yorumlara rastlamak mümkündür. Dilenci, yaşamını arzu ettiği düzeyde sürdürebilmek için, sahip olması gereken ekonomik imkânlardan mahrum olduğu için, ihtiyacı olmadığı halde kendisini yoksul gibi göstererek istediklerini elde etmek için veya dilencilik bir yaşam tarzı olarak benimsediği için imkân sahiplerinden elde etmek istediklerini söz, davranış ya da yazı ile eşya veya para şeklinde isteyen kişidir (Vatandaş, 2002: 2). Dilenciler, ihtiyaç duyduklarını elde edebilmek için insanların vicdanlarına ve duygularına hitap eden davranışları sergiler ve buna yönelik sözler kullanırlar. Dilencinin yaptığına dilencilik denir.

1.1. Kavramsal Çerçeve

Sosyal toplum içerisindeki bireyler, dilencilik olgusunun yoksulluk ve zorlu yaşam koşulları ile örtüşük olduğunu varsaymaktadırlar (Maulik ve Darmstadt, 2007: 10-11). Dilenen bireylerin toplum ile ilişkileri hem kabullenmişlik hem de dışlanmışlık ihtiva etmektedir. Dilenen bireylere karşı oluşan karmaşık duygular, kendisini eğitim-öğretim ortamında da hissettirmektedir. Dilenci ailelerin çocukları bazı eğitimciler tarafından kabul görürken, diğerleri tarafından dışlanarak yalnızlığa itilmektedirler (Goyal, 2005). Dilenen ailelere karşı oluşan farklı toplumsal görüşler, daha sonra, farklı ortamlarda ve farklı kişiler tarafından bu ailelerin çocuklarına karşı da kendisini göstermektedir.

Akademik literatüre göre, toplumdaki bireyler dilencilerin dilenme gerekçeleri, biçimleri, araçları, mekânları ve tipleri hakkında farklı görüşler benimsemektedirler (Goyal, 2005). Bu bireyler, ilköğretim ve ortaöğretim çağında dilenen çocukların zorlu yaşam koşulları ile dilenme gerekçeleri arasında bir ilişki olduğunu ve bu çocukların kendi okulları ile eğitimcileri hakkında da farklı görüşlere

sahip olabileceğini belirlemektedirler (Maulik ve Darmstadt, 2007: 10-11).

1.2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Dilencilığe nesnel açıdan bakıldığında; varlığı kesin olan bir durum olarak karşımıza çıkar (Caldeira, 2001). Bu sebeple, hangi açıdan bakılırsa bakılsın dilencilerin varlığı ya da dilencilik, olgusal bir sorun olarak kabul edilmelidir. Bireyleri dilencilige iten temel iki sebepten söz edilebilir. Bu sebepler toplumsal ve bireysel sebepler olmak üzere ikiye ayrılır. Dilencilığın toplumsal sebebi, toplumun ekonomik nedenlerden dolayı gerilemesi ve bunun sonucunda bireylerin ekonomik açıdan güç durumlara düşmesidir. Bireysel sebeplere bakıldığında ise; bireyin karakteristik özellikleri ve ekonomik nedenler bireyi dilencilığe sevk eden durumlar olarak karşımıza çıkar (Solinger, 2001). Toplumsal ve bireysel nedenlerin yanısıra ekonomik getirisinin de cazip olması ve kolay para kazandırması, bireyleri dilencilige iten sebeplerdendir.

Dilencilere yönelik yeterli yasal düzenlemelerin olmaması veya yaptırımların çok hafif olması, dilencilığın bir sorun olarak devam etmesinde önemli bir role sahiptir (Türkmen, 2005: 11). Tüm bunlar genel anlamda dilencilığı temel bir sorun haline getirirse de, okullarda eğitim görmeleri gerekirken, önemli vakitlerini dilenerek geçiren çocuk yaştaki dilencilerin eğitim ve öğretimden mahrum olması daha büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bu çerçevede, bireyler de, dilenen çocuklara para veya eşya vererek bu yaştaki dilencilerin okullarından alıkonulmasına bilmeyerek de olsa olanak sağlamaktadırlar.

Bu araştırma ile çocuk yaştaki eğitimlerinden alıkonulma tehlikesi ile karşı karşıya kalan okul çağındaki dilencilere ve dilencilik nedenlerinin tespitine katkıda bulunacak bulgulara ulaşmak hedeflenmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de ayrıcalıklı bir öneme sahip olacaktır. Çünkü, Türkiye’de bu konuya yönelik yeterli akademik çalışma mevcut olmadığı gibi, bu konu toplumsal bir problem olarak yasal düzenlemelerde de arzu edilen seviyede ele alınamamıştır (Okumuş, 2009: 10). Bu araştırma, bireylerin çocuk yaştaki dilencilere hangi sebeplerden dolayı para veya eşya verdiğinin altındaki nedenleri anlamak ve bu

yaştaki çocukların dilencilığı okula tercih etme sebeplerini belirlemek açısından önem ifade etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, bireylerin dilenciler hakkındaki görüşlerini ve ilköğretim ve ortaöğretim çağında dilenen çocukların yaşam koşulları ile okul hakkındaki görüşlerini analiz etmektir. Bu kapsamda araştırmada cevabı aranan sorular şu şekilde sıralanabilir:

1. Dilencilerin dilenme gerekçeleri, biçimleri, araçları, mekânları ve tipleri hakkında, bireylerin görüşleri arasında bir fark var mıdır?
2. İlköğretim ve ortaöğretim çağında dilenen çocukların zorlu yaşam koşulları ile dilenme gerekçeleri arasında bir ilişki var mıdır?
3. İlköğretim ve ortaöğretim çağında dilenen çocukların okulları hakkındaki görüşleri arasında bir fark var mıdır?

2. ARAŞTIRMA

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, hem nicel hem de nitel alan araştırmalarını içermiştir. Nicel araştırma olarak, bireylere anketler uygulanarak elde edilen veriler tımdengelim yöntemine uygun olarak yorumlanmıştır. Nicel araştırma için veriler analiz edilirken, istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. Bununla birlikte, bu çalışmanın nitel kısmında ise dilenen çocuklarla mülakatlar yapılarak elde edilen veriler tümevarım yöntemine uygun olarak yorumlanmıştır.

2.2. Evren

Çalışmanın evrenini Zonguldak ili Ereğli ilçesindeki bireyler ile merkez okullarında okuyan 1- 8. sınıfta dilenen öğrenciler oluşturmaktadır.

2.3. Örneklem

Araştırmanın nicel verileri, ağırlıklı olarak kendileri ile yüz yüze görüşülen 300 bireyden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Nitel veriler ise farklı okullarda eğitim gören 9 tane çocuk dilenciden mülakat yöntemiyle elde edilmiştir. Hem anket uygulaması hem de mülakat uygulaması Zonguldak ili Ereğli ilçesinde gerçekleştirilmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, nicel alan için *Bireylerin Dilenciler Hakkındaki Görüşleri* (BDHG) anketi ile; nitel alan için ise mülakat yöntemi uygulanarak toplanmıştır. Her iki araştırma metodu için örneklem rastgele seçilmiştir. Nicel alan için kullanılan ölçeğin güvenilirliğini saptamak için 34 kişiye pilot test uygulandı. Ana ölçek, beş alt ölçekten oluşmuş olup, 21 madde içermektedir. Bu uygulama sonucunda ölçeğin bütününe ilişkin olarak hesaplanan Cronbach's Alpha katsayısı 0,76 alt boyutların alpha değerleri; dilenmenin gerekçeleri: 0,83 dilenmenin biçimleri: 0,78 dilenmenin araçları: 0,69 dilenmenin mekânları: 0,71 dilenmenin tipleri: 0,75 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin ortalamanın üzerinde güvenilir olduğu söylenilebilir. Ölçekte yer alan her bir maddenin gerçekleşme düzeyini belirlemek için "Tamamen Katılıyorum (5)", "Katılıyorum (4)", "Kısmen Katılıyorum (3)", "Katılmıyorum (2)" ve "Hiç Katılmıyorum (1)" dereceleri kullanılmıştır. Nitel alan için kullanılan mülakat sorularının güvenilirliğinden çok soruların amaca uygunluğunun dikkate alınması gerekmektedir (Sarantakos, 1993). Mülakatte kullanılan sorular araştırma için seçilen ortama yönelik olduğundan ve o ortamı temsil ettiğinden hem geçerlilik temasına uygun olduğu hem de güvenilir olduğu düşünülmektedir (Newman, 1998).

2.5. Verilerin Analizi

Nicel araştırma verilerinin analizinde, yüzde, ortalama, standart sapma ve t-testi analizi kullanılmıştır. Araştırma neticesinde toplanan bütün nicel veriler istatistiksel yöntemler ile

analiz edilmiştir. Nitel araştırma sonucunda, sıkı yapılandırılmış mülakat tekniği ile elde edilen veriler alınan cevaplara göre betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın bu kısmında mülakat yolu ile cevapları alınır grubu gözlem de yapılmıştır. Nitel veriler araştırmacı tarafından önce bilgisayara kaydedilip daha sonra ise katılımcıların verdikleri yanıtların benzerliği temeline dayanarak kodlanmıştır ve betimsel analizleri yapılmıştır. Betimsel analiz, görüşme kayıtlarındaki verilerin özgün biçimlerine dokunmadan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntılar yaparak verilerin sunulması esasına dayanır (Erdem, 2011: 143). Çözümleme yapılırken, görüşülen çocuk (Ç) ve görüşme numarası (1) alınmış, görüşmecinin sözlerine yer verilirken de (Ç1) olarak kullanılmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmada elde edilen bulgular, *çocuk yaşta eğitimlerinden alıkonulan ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki dilencileri ve dilencilik nedenlerinin tespiti için; nicel araştırmanın bulguları ve nitel araştırmanın bulguları şeklinde alt başlıklara ayrıştırılarak açıklanmıştır.*

3.1. Nicel Araştırmanın Bulguları

Nicel araştırmaya dayalı olarak elde edilen bulgular bireylerle yapılan BDHG anketlerinin analizleri neticesinde elde edilmiştir. Anket uygulamasında bireylere dilenmenin gerekçeleri, dilenmenin biçimleri, dilenmenin araçları, dilenmenin mekânları ve dilenmenin tipleri soruldu. SPSS programı kullanılarak verilerin yüzde, ortalama, standart sapma ve t-testi analizleri yapılmıştır.

Tablo 1. BDHG Anketine Katılan Bireylerin Demografik Bilgileri ve Yüzdeleri

Cinsiyet	N	%
Kadın	177	59
Erkek	123	41

Araştırmada uygulanan ankete katılan bireylerin %59'u kadın, %41'i erkektir (Tablo 1). Katılımcıların hepsi çocuk yaştaki dilencilerin

bulduğu bölgeden rastgele olarak seçildi ve yaşları 18'den büyüktü.

Tablo 2. Dilenmenin Gerekçeleri

Ölçek	Cinsiyet	N	X	SS	t	p
İşsizlik veya yoksulluk	Kadın	177	3.47	1.24	1.80	0.07
	Erkek	123	3.17	1.47		
Hastalık veya sakatlık	Kadın	177	3.79	1.36	-0.22	0.91
	Erkek	123	3.81	1.26		
Yolda kalmak	Kadın	177	3.48	1.36	0.71	0.47
	Erkek	123	3.37	1.3		
Aile ile kötü ilişkiler	Kadın	177	2.01	1.21	0.13	0.89
	Erkek	123	1.99	1.32		
Savaştan kaçmak	Kadın	177	2.54	1.41	0.51	0.6
	Erkek	123	2.45	1.48		
Köyden şehire taşınmak	Kadın	177	1.64	1.04	-0.81	0.41
	Erkek	123	1.74	1.14		

Anket uygulaması sonrasında veriler SPSS program yardımı ile analiz edildi. Dilenmenin gerekçeleri analiz edilirken, kadınlar ve erkekler arasındaki anlamlı farkları bulabilmek için bağımsız değişkenlere yönelik t-testi uygulandı. Bu ölçekteki altı tane madde analiz edildikten sonra, kadınlar ile erkekler

arasındaki en büyük farkın işsizlik veya yoksulluk ile ilgili maddeden kaynaklandığı görülmüştür (Tablo 2). Bununla birlikte, t-testi sonucunda bulunan değerler istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır; $t(298) = 1.80$, $p = 0.07$.

Tablo 3. Dilenmenin Biçimleri

Ölçek	Cinsiyet	N	X	SS	t	p
Doğrudan para veya eşya istemek	Kadın	177	1.94	1.28	1.27	0.2
	Erkek	123	1.76	1.16		
Bir hizmet karşılığında para istemek	Kadın	177	3.09	1.61	1.27	0.2
	Erkek	123	2.85	1.53		

Dilenmenin biçimleri ile ilgili iki madde, kadınların ve erkeklerin görüşlerine göre t-testi kullanılarak analiz edildikten sonra, anlamlı değerler bulunmamıştır (Tablo 3). Analiz sonucunda, hem doğrudan para veya eşya istemek maddesi için hem de bir hizmet karşılığında para istemek maddesi için, $t(298) = 1.27$, $p = 0.2$ değerleri bulunmuştur.

Araştırmacı, dilenmenin araçları ölçeğindeki altı maddeyi analiz ettikten sonra, kadınların ve erkeklerin görüşleri arasındaki en büyük farkın cinselliği kullanmak maddesinden kaynaklandığını bulmuştur (Tablo 4). Analiz sonucunda iki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olup;

$t(298) = -3.43$, $p < .005$ değerleri bulunmuştur.

Tablo 4. Dilenmenin Araçları

Ölçek	Cinsiyet	N	X	SS	t	p
Fiziksel veya zihinsel özürlü olmak	Kadın	177	3.62	1.48	1.34	0.18
	Erkek	123	3.39	1.44		
Fiziksel veya zihinsel özürlü birisiyle dilenmek	Kadın	177	1.88	1.26	-0.83	0.4
	Erkek	123	2.01	1.37		
Küçük yaştaki bir çocukla dilenmek	Kadın	177	1.7	1.14	0.62	0.53
	Erkek	123	1.61	1.1		
Dinsel söylemler yapmak	Kadın	177	1.73	1.17	0.6	0.54
	Erkek	123	1.65	1.19		
Doğa felaketi yaşamak	Kadın	177	3.19	1.46	1.3	0.19
	Erkek	123	2.97	1.41		
Cinselliği kullanmak	Kadın	177	1.13	0.6	-3.43	0.001*
	Erkek	123	1.47	1.08		

Tablo 5. Dilenmenin Mekânları

Ölçek	Cinsiyet	N	X	SS	t	p
Sokaklar, caddeler, cami önleri ve mezarlıklar	Kadın	177	4.53	1.05	1.47	0.14
	Erkek	123	4.34	1.23		
Tren istasyonları, otogarlar ve otobüsler	Kadın	177	3.28	1.36	1.83	0.06
	Erkek	123	3.71	1.45		
Ev ve işyerleri	Kadın	177	3.28	1.36	2.24	0.02*
	Erkek	123	2.91	1.45		
Üst geçitler ve alt geçitler	Kadın	177	3.56	1.42	1.52	0.12
	Erkek	123	3.3	1.43		

Dilenmenin mekânları ile alakalı dört tane madde t-testine göre analiz edilerek kadınların ve erkeklerin görüşleri arasındaki en büyük fark bulunmuştur. Buna göre iki grup arasında istatistiksel olarak en büyük farkın ev ve

işyerleri maddesinde olduğu görülmüştür (Tablo 5). Analiz sonucuna göre bu madde ile alakalı bulunan değerler anlamlı olup; $t(298) = 1.52, p < .005$ değerleri bulunmuştur.

Table 6. Dilenmenin Tipleri

Ölçek	Cinsiyet	N	X	SS	t	p
Dilenciliği meslek edinmek	Kadın	177	3.99	1.11	-0.04	0.96
	Erkek	123	4	1.2		
İstemediği halde, dilenmek	Kadın	177	2.57	1.26	0.01	0.99
	Erkek	123	2.56	1.31		
Dilenmeye zorlamak	Kadın	177	3.14	1.14	1.54	0.12
	Erkek	123	2.92	1.3		

Kadınların ve erkeklerin dilenmenin tipleri üzerindeki görüşlerine bakıldığında, analiz sonuçları iki grup arasında, ölçekteki üç madde ile ilgili anlamlı bir sonuç gösterememiştir (Tablo 6). İstatistiksel olarak iki grup arasındaki en büyük farkın ölçekti dilenmeye zorlamak maddesinden kaynaklandığı saptanarak; $t(298) = 1.54, p = 0.12$ değerleri bulunmuştur.

3.2. Nitel Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın nitel bulguları araştırmanın amacı doğrultusunda, dilenen çocukların yaşam koşulları ve okul hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgular başlıkları altında çözümlenmiştir.

Tablo 7. Mülakata Katılan Çocukların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Kardeş Sayıları
Ç1	Erkek	11	7
Ç2	Kız	9	6
Ç3	Erkek	12	2
Ç4	Erkek	11	9
Ç5	Erkek	13	4
Ç6	Erkek	11	4
Ç7	Erkek	14	7
Ç8	Erkek	7	5
Ç9	Erkek	9	7

Not. Ç = Çocuk

3.2.1. Dilenen Çocukların Yaşam Koşulları

Araştırma sonucunda, çocukların büyük çoğunluğunun en az dört tane kardeşi olduğu saptanmıştır. Kiminle yaşıyorsun sorusunu çocukların büyük bir kısmı (7 çocuk) "Anne ve babamla birlikte yaşıyorum" şeklinde yanıtlamıştır. Çocukların ikisi ise "Sadece annem ile birlikte yaşıyorum, babam ise hapiste" gibi sözlerle cevaplamıştır. Buna ilaveten çocuklara ailelerinde kimlerin çalıştığı ile ilgili soru sorulduğunda çocukların büyük bir çoğunluğu (5 çocuk) "Sadece annem çalışıyor" şeklinde cevaplamışlardır. Aynı soruya çocukların ikisi "Sadece babam çalışıyor" şeklinde cevaplarırken, diğer iki çocuk ise "Bizim evimizde hiç kimse çalışmıyor" gibi sözlerle cevaplamışlardır.

Çocuklara daha sonra evde çalışan birileri varsa ne iş yaptıkları soruldu. İki çocuk, ailelerinde hiç kimse çalışmadığı için bu soruya cevap verememişlerdir. Çocuklardan birisi "Annem sürekli selpak satarak geçimimizi sağlamaya çalışıyor" demiştir. Geriye kalan çocukların tamamı "Evimizde çalışan kim olursa olsun geçimimizi ordan burdan ya da çöplerden hurda toplayarak sağlıyor" gibi sözlerle yanıtlamışlardır.

3.2.2. Dilenen Çocukların Okul Hakkındaki Görüşleri

Araştırma sonucunda çocuklardan üçünün ilköğretimde, altısının ise ortaöğretimde öğrenci oldukları bulunmuştur. Okula gitmenin onları mutlu edip etmediği sorulduğunda sadece bir öğrenci "Okula gitmeyi sevmiyorum çünkü öğretmenlerim beni sevmiyor, dışlıyor ve benimle ilgilenmiyorlar" şeklinde yanıtlarken, öğrencilerin geri kalanı ise "Okulu çok seviyorum çünkü öğretmenlerim bana yardımcı oluyorlar ve beni seviyorlar" gibi sözlerle yanıtlamışlardır.

Büyüdüklerinde ne olmak istediklerine dair soru sorulduğunda, çocuklardan üçü polis, üçü futbolcu, biri asker, biri öğretmen ve biri de doktor olmak istediğini belirtmiştir. Çocuklara daha sonra okulu neye benzettikleri sorulduğunda çocuklardan ikisi "Okul, arkadaşlarımla iyi vakit geçirdiğim bir yerdir" şeklinde yanıtlarken, çocuklardan altısı ise "Okulu sıcak bir yuvaya benzetirim" gibi sözlerle cevaplayarak okula ve öğretmenlere karşı olumlu bakışlarını belirtmişlerdir. Aynı soruya çocuklardan sadece bir tanesi "Okul ait olmadığım bir yerdir" şeklinde cevaplayarak

okulu sevmemesinin en büyük nedenlerinden birisinin öğretmenlerin ilgisizliği ve kendisine karşı dışlayıcı tavırlar içerisinde bulunmaları olduğunu belirtmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmadaki bulgular sonucunda, dilenmeye meyilli kişilerin dilencililiği kolay para kazanma yolu olarak gördükleri saptanmıştır. Dilenmenin gerekçelerine bakıldığında, ailesi ile kötü ilişkisi olanların ve köyden şehre taşınmaların dilenme gerekçeleri olmadığı bulunmuştur. Dilencilerin dilenmeye bizzat iştirak ettikleri ve dilencilerin çoğunlukla fiziksel veya zihinsel özürlü birisini veya küçük çocukları kullanmadan, dinsel söylemlere girmeden, yaşadıkları doğa felaketlerini bahane olarak kullanmadan ve cinsel yollara başvurmadan dilendikleri bulunmuştur (Colloredo-Mansfeld, 1998: 186). Bunun yanısıra dilencilerin daha çok alt veya üst geçitleri, camileri ve sokakları daha çok tercih ettikleri, ev ve iş yerlerini ise daha az tercih ettikleri görülmüştür. Son olarak, halkın dilencilerin kendi istekleri dahilinde dilendiklerini ve zorla dilendirilmedikleri kanaatinde olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre bireylerin dilencilere yönelik görüşlerine bakıldığında, erkekler ile kadınlar arasındaki en büyük görüş farklılıklarının dilenme mekânları ve dilenme araçlarından kaynaklandığı görülmüştür.

Nitel araştırma dahilinde, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki dilenen çocukların zorlu hayat şartlarına maruz kaldıkları ve dolayısı ile dilencilik yapmak zorunda oldukları tespit edilmiştir (Solinger, 2001). Evde çoğunlukla sadece annenin hurdacılık yaparak ya da değişik yollardan para kazanmaya çalışıyor olmasının, sadece eğitimlerine yoğunlaşmaları gereken çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. Bu sebeple çocuklar, kolay ve çok para kazanmanın yolu olarak dilencililiğe teşvik edilmiş olmaktadır.

Bu araştırmadaki bulgular, Vatandaş'ın 2002'de yaptığı araştırma ile paralellik arz etmektedir. Araştırmasında, Vatandaş (2002: 2), dilencilerin günlük kazançlarının normal bir devlet memurunkinden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Böyle bir durum da maddi anlamda sıkıntılı olan çocukları dilencililiğe sevk edebilir. Annelerinin günlerce zor şartlar altında hurdacılık yaparak evi geçindirmeye çalışması, cazip bir para kazanma yolu olarak görülen dilencililiği bu çocuklar için daha da kaçınılmaz bir hale getiriyor. Bu çocuklar dilencilik yaparak geçimlerini sağlamaya çalışırken, çevresel faktörlerden kaynaklanan cinsel istismar, dışlanma ve dövülme gibi kötü muamelelere de maruz kalabilirler (Kudrati vd., 2008: 440).

Okula gitmeleri gerekirken dilenmek zorunda kalan ilköğretim ve ortaöğretim seviyesindeki çocuklar için ciddi önlemlerin alınması bu çocukları topluma kazandırmanın yanı sıra, onlara eğitimlerini de tamamlayıp iyi bir meslek sahibi olma imkânı da kazandıracaktır. Öncelikle, insanların vicdanlarına hitap ederek para kazanma yolunu seçen dilenciler için caydırıcı yasal yaptırımların mevcut olması ve uygulanması gerekmektedir. İkincisi, bu çocukların ailelerine meslek edindirme kursları düzenlenerek gerekli sertifikaları almaları ve bir meslek sahibi olmaları sağlanmalıdır. Buna ilaveten, çocukların aileleri toplum tarafından dışlanmadan ilgili devlet kurumları tarafından gerekli sosyal ve sağlık hizmetleri sağlanmalıdır. Son olarak, okul öğretmenlerinin bu öğrencilerin sosyo-kültürel farklılıklarını göz önüne alarak ona göre öğretim stratejilerini yeri geldiğinde düzenleyerek ve yeri geldiğinde daha da bireyselleştirerek bu çocukların öğrenme aktivitelerine etkili katılımları sağlanmalı ve okula karşı aidiyet hisleri kuvvetlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Anthias, F. ve Yuval-Davis, N. (1992). **Racialized Boundaries. Race, Nation, Gender, Colour and Class and the Anti-Racist Struggle**, Routledge, New York.
- Caldeira T. (2001). **City of Walls. Crime, Segregation and Citizenship in Sao Paulo**, University of California Press, Berkeley.
- Colloredo-Mansfeld, R. (1998). "Dirty Indians, Radical İndigenas, and the Political Economy of Social Difference in Modern Ecuador", **Bulletin of Latin American Research** 17, 185–205.
- Erdem, D. (2011). "Türkiye’de 2005–2006 Yılları Arasında Yayımlanan Eğitim Bilimleri Dergilerindeki Makalelerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi: Betimsel Bir Analiz", **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi**, 2/1, 140-147.
- Fleisher, M. S. (1995). **Beggars and Thieves: Lives of Urban Street Criminals**, University of Wisconsin Press.
- Goyal, O. P. (2005). **Anti-social patterns of begging and beggars**, Gyan Publishing House.
- Kudrati, M., Plummer, M. L. ve Yousif, N. D. E. H. (2008). "Children of the Sug: A Study of the Daily Lives of Street Children in Khartoum, Sudan, with İntervention Recommendations", **Child abuse & neglect**, 32/4, 439-448.
- Maulik, P. K., ve Darmstadt, G. L. (2007). "Childhood Disability in Low-and Middle-Income Countries: Overview Of Screening, Prevention, Services, Legislation, and Epidemiology", **Pediatrics**, 120/1, 1-55.
- McCarthy, B. (1998). **Mean Streets: Youth Crime and Homelessness**, Cambridge University Press.
- Mitchell, D. (1997). "The Annihilation of Space by Law: The Roots and Implications of Anti-Homeless Laws in the United States", **Antipode**, 29, 303–335.
- Newman, I. (1998). **Qualitative-Quantitative Research Methodology: Exploring the Interactive Continuum**, SIU Press.
- Okumuş, E. (2009). "Sokak Çocuklarının Sosyolojisi-Diyarbakır Örneği", **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, 9/4, 9-37.
- Sarantakos, S. (1993). **Social Research**, Macmillan, South Melbourne.
- Solinger, R. (2001). **Beggars and Choosers: How the Politics of Choice Shapes Adoption, Abortion, and Welfare in the United States**, Macmillan.
- Thorburn, M., Desai, P., Paul, T. J., Malcolm, L., Durkin, M. ve Davidson, L. (1992). "Identification of Childhood Disability in Jamaica: The Ten Question Screen", **International Journal of Rehabilitation Research**, 15/2, 115-128.
- Türkmen, B. (2005). "Sosyal Risk Altında Çocuklar, Gençler ve Yaşlılar", **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 11.
- Vatandaş, C. (2002). "Dilenciler ve Dilencilik", **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 4/1.